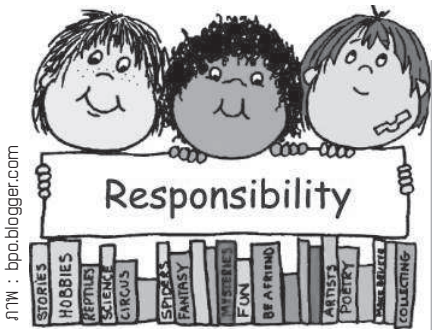

สิทธิหน้าที่ และ ความรับผิดชอบ ในมุมมอง ศาสนาคริสต์

โดย สามสอ

คความคิดพื้นฐานเรื่องสิทธิตามความเชื่อคาทอลิก มาจากต้นกำเนิดที่เรียกว่าเป็นกฎของพระเจ้า (Divine Law) ตามความเชื่อเรื่องพระเจ้าสร้างมนุษย์มา ทรงประทานชีวิต สติปัญญา และอำนาจใจแก่มนุษย์ และมนุษย์ทุกคนก็มีสิทธิที่จะกลับไปหาพระเจ้า พระผู้สร้าง ด้วยการมอบยอมเชื่อฟังพระเจ้า และปฏิบัติตามกฎบัญญัติทางศีลธรรม เพื่อให้ชีวิตมนุษย์ได้พบกับความดีสูงสุด กฎของพระเจ้านี้ สัมพันธ์กับสิทธิแรกที่พระเจ้าทรงประทานให้แก่มนุษย์ เรียกว่าเป็นสิทธิตามธรรมชาติ (Natural Law) คือสิทธิอันเกิดจาก "ธรรมชาติมนุษย์" และใช้หลักศีลธรรมเป็นบรรทัดฐานในการดำรงชีวิตในฐานะที่เป็นมนุษย์ นอกเหนือจากกฎของพระเจ้าและกฎธรรมชาติ อันล่วงละเมิดมิได้ และต้องอยู่เหนือกฎอื่นใดทั้งปวง มนุษย์ไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ตามลำพัง ต้องอยู่ร่วมกันเป็นหมู่เป็นสังคม จำเป็นต้องมีกฎหมาย

เพื่อการดำรงอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข เรียกว่ากฎหมายบ้านเมือง (Positive Law) ดังนั้น สิทธิ จึงหมายถึงความสามารถตามกฎหมายที่จะกระทำ เป็นเจ้าของ หรือเอาสิ่งที่เป็นของตนคืนมา ตัวอย่างเช่น ๓๐ บาทรักษาทุกคน ถือว่าเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ทุกคนมีสิทธิเรียกร้อง เพราะกฎหมายบัญญัติ เพื่อให้สิทธิแก่ทุกคน เรามีสิทธิที่จะเรียกร้อง ถ้าเราถูกล่วงละเมิด

ในทางกฎหมาย เมื่อพูดถึงสิทธิ ก็ยังมีเรื่องหน้าที่ (การปฏิบัติสิทธิ) ตามมาด้วย การกระทำใดที่ขัดกับกฎหมายบ้านเมืองก็ถือว่าไม่มีสิทธิ และถ้าไม่มีสิทธิ ก็ไม่มีหน้าที่ กรณีการทำงานของคณะกรรมการตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อรัฐ (คตส.) ที่เอาผิดอดีตนักการเมืองที่โกงแผ่นดิน แต่กำลังถูกศาลรัฐธรรมนูญตีความว่า คตส. มีสิทธิและขัดกับกฎหมายหรือไม่ ถ้าขัดกับกฎหมายก็แสดงว่า คตส. ไม่มีสิทธิ และถ้าไม่มีสิทธิ คตส. ก็ไม่มีหน้าที่ด้วย

ถ้าไม่มีความรักเป็นแรงจูงใจ
เราก็คงจะไม่ยอมรับและเคารพสิทธิของผู้อื่น
จะรักแต่ตนเองอย่างเดียว และเมื่อเราเคารพสิทธิของผู้อื่น
เราเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่างของคนอื่นได้
การอยู่ร่วมกันแบบสังคมประชาธิปไตยก็เป็นไปได้

แรงจูงใจของสิทธิและหน้าที่

แรงจูงใจที่ทำให้เกิดสิทธิ คือความรัก พระเจ้าทรงมอบบัญญัติเอกราชและสำคัญก่อนอื่นใดหมดแก่มนุษย์ คือรักพระเจ้า ซึ่งการรักพระเจ้า เราต้องทุ่มเทอย่างสุดจิตใจ สุดวิญญาณ สุดสติปัญญา สุดกำลังความสามารถ (ฉลบท ๖:๕) กล่าวอีกนัยหนึ่ง เราต้องทุ่มเทความรักทั้งหมดแด่พระเจ้า ให้ความรักมีอำนาจเหนืออารมณ์และความรู้สึกของเรา ให้ความรักนำทางความคิดและทัศนคติของเรา และใช้ความรักเป็นพลังขับเคลื่อนการกระทำของเรา เป็นความรักที่ทำให้เรามอบถวายชีวิตของเราทั้งครบแด่พระเจ้า บทบัญญัติที่สองคือรักเพื่อนมนุษย์เหมือนรักตนเอง (ลิวค ๑๙:๑๘) ความรักต่อพระเจ้า ต้องแสดงออกด้วยการรักมนุษย์ และต้องรักพระเจ้าก่อนเท่านั้น จึงจะรักเพื่อนมนุษย์ได้ เหตุผลคือ "มนุษย์ถูกสร้างมาตามฉายาของพระเจ้า" (ปฐม. ๑:๒๖,๒๗) หากไม่รักพระเจ้า เราจะรักมนุษย์ผู้เป็นฉายาของพระองค์ได้อย่างไร ดังนั้นความรักต่อพระเจ้าจึงเป็นป่อเกิด

แห่งความรักต่อเพื่อนมนุษย์ และความรักจะเกิดขึ้นในตัวมนุษย์โดยวิธีการอ่านพระคัมภีร์หรือตำราไม่ได้ แต่เกิดขึ้นได้ด้วยการลงมือปฏิบัติเท่านั้น การที่เราปฏิบัติต่อผู้อื่น เราได้เห็นสายตาของพระเยซูเจ้าจากดวงตาของคนทุกข์ยาก หัวใจเราจะอ่อนนุ่ม และซึมซับความรักเข้ามาพร้อมที่จะเห็นความทุกข์ยากของเพื่อนบ้านผู้เดือดร้อน

บทบัญญัติเรื่องความรักสองประการนี้ เกี่ยวข้องกัน เมื่อเรารักพระเจ้า เรารักมนุษย์ผู้เป็นภาพลักษณ์ของพระเจ้า รักเขาเพราะเขาต่างเป็นลูกของพระเจ้าเช่นเดียวกับเรา เราก็คงยอมรับว่าเขาก็มี

ภาพ : langstore.us

ภาพ : langstore.us

สิทธิเช่นเดียวกับเรา เป็นสิทธิที่จะกลับไปหาพระเจ้า และมีสิทธิตามกฎหมายบ้านเมือง และเมื่อมีสิทธิแล้ว ก็ต้องมีหน้าที่ตามมาด้วย ฉะนั้น ถ้าไม่มีความรักเป็นแรงจูงใจ เราก็คงจะไม่ยอมรับและเคารพสิทธิของผู้อื่น จะรักแต่ตนเองอย่างเดียว และเมื่อเราเคารพสิทธิของผู้อื่น เราเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่างของคนอื่นได้ การอยู่ร่วมกันแบบสังคมประชาธิปไตยก็เป็นไปได้ ดังความขัดแย้งเรื่องการแก้ไขรัฐธรรมนูญในปัจจุบัน เราเรียนรู้ว่านั่นเป็นเพราะขาดความรัก ขาดธรรมในกลุ่ม ถ้าผู้เกี่ยวข้องมีความ

รักพระเจ้าในตัวเพื่อนมนุษย์ เป็นพื้นฐานจริงๆ แล้ว เขาควรจะเคารพความแตกต่าง ควรเปิดโอกาสให้คนทุกกลุ่ม ทุกระดับได้รับประโยชน์มากที่สุด มิใช่รักแค่พวกพ้อง หรือทำไปเพื่อเพื่อน ฉะนั้น มูลเหตุหรือแรงจูงใจของสิทธิและหน้าที่มาจากบัญญัติที่สำคัญสองประการนี้ ความรักต่อพระเจ้า และความรักต่อเพื่อนมนุษย์ จึงเป็นพื้นฐานของกฎหมายอื่นๆ ทั้งหมด รวมทั้งกฎหมายบ้านเมืองด้วย

มีชีวิตเหมือนพระเจ้า เป้าหมายที่อยู่เหนือสิทธิและหน้าที่

ในฐานะพลเมือง เราอาจคิดว่ามาตรฐานของการดำรงชีวิตในสังคม คือการตระหนักและยอมรับในสิทธิของกันและกัน และปฏิบัติหน้าที่ตามสิทธินั้นๆ ก็เพียงพอแล้ว แต่ศาสนาคริสต์สอนให้มนุษย์ไปไกลกว่านั้น เพราะเมื่อเราทุกคนที่เกิดมาในฐานะเป็นภาพลักษณ์ของพระเจ้า (Image of God) ซึ่งหมายถึงเรามีสติปัญญา / ความคิดอ่าน และอำเภอใจ / ความปรารถนาเหมือนพระเจ้าดำรงอยู่ในตน เราก็ควรดำรงชีวิตเหมือนพระเจ้าอยู่ตลอดเวลา เป้าหมาย

ของพระเจ้า คือรักและรับใช้คนอื่น เพื่อให้ทุกคนมีความสุข และมีหลักปฏิบัติง่ายๆ คือเริ่มก่อน สิ่งใดที่ท่านอยากให้ผู้อื่นทำแก่ท่าน ท่านก็จงทำสิ่งนั้นก่อนเถิด เช่น ถ้าอยากให้คนอื่นยิ้มให้เรา เราก็ยิ้มให้เขาเสียก่อน หรือการปฏิบัติช่วยเหลือภรรยาของสามี เช่น การกลับจากที่ทำงานมาช่วยทำงานบ้านเร็วขึ้น เพื่อแบ่งเบาภาระงานอันเป็นกิจวัตรที่แม่บ้านต้องกระทำ และทำให้ภรรยามีความสุข เหนื่อยน้อยลง มีเวลาพักผ่อนมากขึ้น บรรยากาศครอบครัวก็ดีขึ้น สามีก็มีความสุข

มากขึ้น หรือกรณีพ่อแม่อยากจะได้รับประทานอาหารที่ราคาแพง แต่กลับเก็บออมเงินไว้ เพื่อซื้อชุดนักเรียนใหม่สำหรับลูกๆ ทันทันที่พ่อแม่ได้ให้ชุดนักเรียนใหม่แก่ลูก ก็เป็นความสุขที่เกิดจากการให้ จากการเลือกกระทำแก่ผู้อื่นก่อน หากทุกคนปฏิบัติเช่นนี้ได้ เรื่องสิทธิและหน้าที่ก็เป็นแค่มาตรฐานขั้นต่ำ หรือ ISO ที่ให้หลักประกันว่าเราจะไม่ถูกละเมิด เพราะเราปฏิบัติไปได้ไกลกว่านั้น คือคิดและทำเหมือนพระเจ้า ดำรงชีวิตในหนทางของพระองค์

หน้าที่และความรับผิดชอบไปด้วยกัน

ภาพ : langstore.us

ในทางวิชาการ คำว่าหน้าที่เป็นเหมือนรายละเอียดกิจกรรมการทำงาน (Job Description) หน้าที่ เป็นเรื่องที่อยู่ภายนอกตัวเรา เป็นการปฏิบัติที่มองเห็นได้ เช่น หน้าที่เสียภาษี เกณฑ์ทหาร ต้องหยุดรถตามสัญญาณไฟแดง ส่วนความรับผิดชอบ เป็นความตั้งใจ (Intention) เป็นนามธรรม คืออยู่ในใจเรา เป็นเหมือนกับอารมณ์ ความรู้สึก ที่จะต้องทำตาม Job Description ให้ได้ ถ้าพูดแบบจิตตารมณ์พระเยซูเจ้า คือ ต้องรับผิดชอบด้วยความรัก มีแรงจูงใจมาจากความรัก และทำเพื่อความรัก ซึ่งดีกว่ากันมาก ดังนั้น ชีวิตในสังคม เรื่องหน้าที่และความรับผิดชอบแยกออกจากกันไม่ได้ ถ้าหากคุณอยากจะได้รับผิดชอบ คุณต้องมีหน้าที่ และเรื่องสิทธิ หน้าที่และความรับผิดชอบ เป็นสามารถกระทำที่ต้องไปด้วยกัน อย่าไปแยกออกจากกัน เพราะจะทำให้คนสับสน และที่สุดก็ไม่กระทำ จึงเกิดเป็นความวุ่นวายในสังคมเช่นปัจจุบัน

